

Innspill - rapport fra arbeidsgruppe som har sett på sanksjonskapitlet i akvakulturloven

Viser til mail fra FKD ved Heidi Øverby av 9. mai 2012, hvor en ba om innspill og kommentarer til rapporten om administrative sanksjoner, reaksjoner og straff i akvakulturloven.

Nedenfor følger våre kommentarer og innspill.

Hovedinntrykk

FHLs hovedinntrykk av rapporten er at arbeidsgruppen har gjort grundige vurderinger av sentrale spørsmål knyttet til oppfølging og sanksjonering av brudd på akvakulturregelverket. Arbeidsgruppen har fremmet flere forslag som vil innebære forbedringer av gjeldende regelverk. FHL mener videre at rapporten vil være et nyttig arbeidsverktøy for departementet i arbeidet fremover med lov- og forskriftsendringer, instruksjer og veiledere.

FHL er positive til at overtredelse av akvakulturloven med forskrifter skal kunne sanksjoneres på en effektiv måte. Dette er viktig både ut fra hensynet til miljø, næringens rennommé, samt at det skal gjelde like konkurransevilkår. Det er viktig at sanksjonsreglene er velbegrunnede, faglig forankret og i tråd med den alminnelige rettsfølelsen, og at reglene forvaltes og praktiseres i tråd med dette.

For at forvaltningssanksjoner skal oppfattes som hensiktsmessige og rettferdige, er det nødvendig at utmålingen av sanksjonen står i et rimelig forhold til den aktuelle overtredelse. FHL mener videre det er positivt at det skal fastsettes en øvre grense for gebyrets størrelse.

FHL vil stille spørsmål ved arbeidsgruppens vurdering av at overtredelsesgebyr med hjemmel i akvakulturloven ikke er straff etter den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 6 nr. 1. FHL kan ikke se at den praksis fra den europeiske menneskerettsdomstol (EMD) som arbeidsgruppen trekker frem, gir grunnlag for å trekke en slik slutning.

FHL legger til grunn at arbeidsgruppens forslag til lovendringer blir fulgt opp med et høringsnotat fra departementet når arbeidsgruppens rapport og mottatte innspill er bearbeidet.

Generelt om akvakultur og akvakulturregelverket

Beregning av biomasse

Arbeidsgruppen viser til at det er flere usikkerhetsfaktorer ved estimering av biomasse i den enkelte merd og på den enkelte lokalitet, og at systemene for beregning av biomasse er hjelpemidler og ikke gir fasitsvar.

FHL vil vise til at det ved overføring av smolt fra brønnbåt til merd, ved telling av dødfisk og ved estimering av snittvekt mv, ikke vil kunne fastsettes eksakte tall. Når det gjelder

dødelighet, vil denne særlig når fisken er liten, kunne være høyere enn det som registreres ved uttak av død fisk.

FHL vil vise til at beregning av biomasse er vanskeligere enn arbeidsgruppen synes å legge til grunn. Det vises til Exactus-prosjektet i regi av Sintef, som skal utvikle mer nøyaktige metoder for estimering av biomasse. På prosjektets hjemmesider er det uttalt at:

"Industriens visjon er ± 1 % nøyaktighet på gjennomsnittsvekt og $\pm 0,1$ % nøyaktighet for estimert antall fisk i hver vektgruppe (2-3, 3-4kg osv) før slakting. Prosjektet skal utvikle kunnskap og demonstrere løsninger som kan lede fram mot et kvantesprang i biomassekontroll fra dagens status med 5 - 10 % typiske avvik opp fram mot industrivisjonen."

Sintef legger altså til grunn at et avvik på 5 til 10 % mellom estimert og faktisk biomasse er et normalavvik. Dette er et betydelig større avvik enn det arbeidsgruppen synes å legge til grunn.

Arbeidsgruppen legger til grunn at Fiskeridirektoratet i "mangel av andre opplysninger" må legge til grunn de innrapporterte biomassetallene, "selv om disse beror på beregninger med flere usikre variabler".

FHL mener det er en mangel ved arbeidsgruppens rapport, at man ikke har vurdert nærmere konsekvensene av usikkerhet ved estimering av biomasse. Usikkerheten innebærer at et selskap kan bli ilagt overtredelsesgebyr selv om biomassen reelt sett ikke var overskredet på innrapporteringstidspunktet.

FHL mener det ikke er rettslig adgang til å ilegge overtredelsesgebyr dersom overskridelsen ligger innenfor et normalavvik, og det ikke foreligger andre opplysninger som tilsier at MTB er overskredet. Dersom de innrapporterte tall skal legges til grunn, må det legges inn en sikkerhetsmargin.

Årsaker til MTB-overskridelser

Arbeidsgruppen viser til at oppdrettere plikter å planlegge driften på en slik måte at MTB til enhver tid overholdes, og at det må legges inn "tilstrekkelige marginer for at uforutsette hendelser kan finne sted". Arbeidsgruppen legger videre til grunn at dårlige værforhold, selv over lang tid, normalt ikke vil være ansvarsbefriende ved overskridelse av MTB. Arbeidsgruppen legger til grunn at en plikt-kollisjon knyttet til plikten til fôring og overskridelse av MTB ved forsinket utslakting som utgangspunkt ikke vil være ansvarsbefriende.

FHL vil vise til at både slakteri- og brønnbåttjenster må bookes lang tid i forveien. Dersom uttak av fisk fra en lokalitet ikke kan skje, kan dette kunne innebære at MTB overskrides. Dersom uttak må avlyses på grunn av uvær, vil det kunne være vanskelig, og i noen tilfelle umulig å oppdrive både slakteri- og brønnbåtkapasitet på kort varsel.

Dersom slike situasjoner nærmest konsekvent skal lede til illeggelse av overtredelsesgebyr, vil det resultere i at selskapene må ligge så langt under MTB, at selskapet, selv med en lengre utsettelse av slakting, ikke vil overstige MTB. Dette vil være u hensiktsmessig og medføre betydelig tapt produksjon.

FHL kan ikke se at en streng vurdering av om uvær er ansvarsbefriende, er hensiktsmessig. Selv om bedriften skal ta høyde for uforutsette hendelser, må det etter FHLs vurdering være ansvarsbefriende dersom det i en periode er umulig å slakte ut fisk, enten på grunn av uvær, eller fordi det er umulig å oppdrive brønnbåt- eller

slakterikapasitet på kort varsel. FHL mener videre at en pliktkollisjon i et slikt tilfelle, må være ansvarsbefriende.

FHL vil videre vise til at det kan oppstå brå og uforutsette markedsforstyrrelser i sentrale markeder som direkte forhindrer salg av fisk, og som kan føre til at selskaper overskrider sin MTB. Dette må etter FHLs oppfatning anses som en force majeure hendelse, slik at det ikke ilegges overtredelsesgebyr ved overskridelse av MTB som en direkte følge av slike markedsforstyrrelser. I slike tilfeller vil det også være svært utfordrende å bygge ned biomassen raskt. Det bør derfor ikke ilegges overtredelsesgebyr eller tvangsmulkt dersom overskridelsen vedvarer over noe tid, så lenge selskapet bygger ned biomassen så raskt som praktisk mulig, og informerer direktoratet om sine planer for dette.

Overordnede rettslige krav

FHL slutter seg til arbeidsgruppens utgangspunkt om at et administrativt sanksjonssystem må ha klare og forutsigbare rammer, det må være gjennomtenkt, begrunnet og betryggende.

FHL finner grunn til å understreke at dette overordnede utgangspunktet ikke bare må gjelde selve regelverket, men det må også være gjennomgående i forvaltningens praktisering av regelverket. Dersom reglene og praktiseringen fyller disse overordnede målsettinger, vil sanksjonssystemet over tid få legitimitet i næringen.

FHL slutter seg til arbeidsgruppens vurdering av at sentrale momenter ved sanksjonsileggelse og utmåling, samt sentrale saksbehandlingsregler fremgår av akvakulturloven som sådan.

Lovgivers valg mellom straff og overtredelsesgebyr

Arbeidsgruppen legger til grunn at administrative sanksjoner i prinsippet er mindre inngripende enn straff, noe vi i prinsippet mener er riktig.

FHL mener imidlertid at det er viktig at de administrative sanksjonene blir innrettet slik at det blir samsvar mellom overtredelsesgebyret for mindre alvorlig forhold og bøter idømt av domstolene for mer alvorlige forhold av samme art. Det innebærer at forvaltningen ved praktiseringen av bestemmelser om overtredelsesgebyr må se hen til domstolenes praksis i de mer alvorlige sakene og innrette seg slik at overtredelsesgebyret ligger klart under dette.

Det understrekes i den forbindelse at det ikke vil være tilstrekkelig å se hen til politiets praksis ved ileggelse av forelegg for ulike typer miljøkriminalitet. Det er domstolenes praksis som vil være veiledende.

Arbeidsgruppen gjør en vurdering av politiets og påtalemyndighetens forfølging av saker innen akvakultur, og konkluderer i sin vurdering av behovet for forvaltningsilagte overtredelsesgebyrer slik:

"Beskrivelsen tegner et dystert bilde av påtalemyndighetens evne til å vinne frem med denne type saker og understøtter at dette er et område der det etter arbeidsgruppens oppfatning klart er behov for forvaltningsilagte overtredelsesgebyrer."

FHL stiller spørsmål ved arbeidsgruppens vurdering på dette punktet.

FHL vil vise til at en arbeidsgruppe ledet av Økokrim i 2008 avga en rapport om rømt oppdrettsfisk, der det ble foreslått en rekke tiltak for å styrke etterforskningen av slike saker. Det er avholdt nasjonalt fagseminar om akvakultur av Økokrim, og rømmingssaker har også fått prioritet gjennom Riksadvokatens rundskriv. Det synes å

være etablert et godt operativt samarbeid mellom påtalemyndigheten og Fiskeridirektoratet i saker som gjelder overtredelse av akvakulturloven. FHL mener disse tiltakene må få tid til å virke, før forvaltningen "avsier dom" om politi og påtalemyndighets evne til å følge opp akvakultursaker.

FHL vil uansett være bekymret for en utvikling der forvaltningen velger å ilegge overtredelsesgebyr i mer alvorlige saker, fordi man vurderer sjansene for å få en fellende dom etter en anmeldelse mindre enn mulighetene til å ilegge et overtredelsesgebyr. Dette vil også være problematisk sett opp mot vurderingen av om et overtredelsesgebyr i det konkrete tilfellet vurderes som straff eller ikke.

FHL vil i den anledning peke på at sanksjonsutvalgets utgangspunkt er at overtredelsesgebyr skal komme i stedet for straff for de mindre alvorlige tilfellene. Det blir derfor feil dersom forvaltningen velger å ilegge overtredelsesgebyr for alvorlige saker fordi man er misfornøyd med det utfallet en eventuell straffesak vil gi.

Når det gjelder virkemidler for å sikre en betryggende og forutsigbar ileggelse av overtredelsesgebyr, herunder sikre at like tilfeller blir behandlet likt, vil FHL som tidligere fremheve at vedtak om ileggelse av overtredelsesgebyr bør fattes av Fiskeridirektoratet sentralt med departementet som klageinstans. Dette vil sikre at hensynet til likebehandling og forutsigbarhet blir best ivarettatt, og at de aktuelle forvaltningsorganer kan etablere god kompetanse på disse områdene. Det vises i den forbindelse til arbeidsgruppens uttalelser om tvangsmulkt og faren for ulik praktisering i rapportens kapittel 7.

FHL slutter seg til arbeidsgruppens vurderinger og konklusjoner om at overtredelsesgebyr kun skal kunne ilegges foretak og ikke personer, særlig gjelder dette dersom overtredelsesgebyr skal kunne ilegges uten hensyn til skyld. FHL slutter seg videre til at personer kun skal kunne straffes dersom det foreligger grov uaktsomhet eller forsett, og da bare ved alvorlige overtredelser.

Straff

FHL er enige med arbeidsgruppen i at straff bør reserveres for de alvorlige overtredelsene. FHL mener videre at når overtredelsene anse som alvorlige, skal det ikke reageres med overtredelsesgebyr, men forholdet skal anmeldes til politiet, jf. ovenfor i punkt 4.

Arbeidsgruppen slutter seg til at skyldkravet ved overtredelse av akvakulturloven skal være grov uaktsomhet eller forsett ved straff av personer.

Når det gjelder ileggelse av foretaksstraff, vil dette følge av gjeldende regler i straffeloven kreve at det er utvist skyld, likevel slik at anonyme og kumulative feil omfattes. Etter ny straffelov av 2005 vil slik straff kunne ilegges uten hensyn til skyld. FHL registrerer at spørsmålet om hvorvidt det kreves skyld ved ileggelse av foretaksstraff for overtredelse av akvakulturloven styres av den til enhver tid gjeldende bestemmelse om foretaksstraff i straffeloven.

Overtredelsesgebyr

Overtredelsesgebyr er straff etter EMK artikkel 6

Arbeidsgruppen konkluderer med at overtredelsesgebyr ikke er straff etter EMK artikkel 6 og EMK protokoll 7 artikkel 4 nr. 1. Arbeidsgruppen ser ut til å bygge dette på EMDs avvisningsavgjørelse Inocencio mot Portugal, og mener denne avgjørelsen ikke vurderer overtredelsesgebyr ilagt med grunnlag i reguleringslovgivning som retter seg mot en avgrenset gruppe som å være straff.

FHL stiller spørsmål ved denne tolkningen. FHL viser til Bjørn O. Berg, Forvaltnings sanksjoner (2005) side 178-179, der denne avgjørelsen er vurdert. Bergs konklusjon er at denne avgjørelsen ikke får betydning for vurderingen av om overtredelsesgebyr etter norsk lovgivning er å regne som straff etter EMK artikkel 6. Berg uttaler blant annet:

"Domstolens resonnement synes altså å være at en bot for å unnlate å innhente byggetillatelse ikke har generell anvendelse fordi den ikke kan ramme alle borgerne, men – formodentlig – bare den som bygger.

Det er all grunn til å sette spørsmålstegn (og utropstegn) ved EMDs argumentasjon på dette punktet. Et krav om byggetillatelse retter seg naturligvis mot enhver som planlegger en slik virksomhet, ikke mot en bestemt gruppe. Derfor blir det temmelig meningsløst å betrakte en bot for å unnlate å innhente byggetillatelse som en disiplinær forføyning, eller – i domstolens språkdrakt – en sanksjon som ikke har "generell anvendelse for alle borgere".

Når avgjørelsens ratio gir så vidt lite mening som den gjør – hvordan skal man så forholde seg til den når anvendelsesområdet for artikkel 6 skal fastlegges?. Her finnes flere muligheter. En mulighet er simpelthen å fraskrive avgjørelsen prejudikatsverdi. Begrunnelsen må da være at avgjørelsen er en anomali, som verken isolert sett eller ut fra konvensjonspraksis for øvrig gir særlig god mening. Begrunnelsens knappe og uprinsipielle form, i tillegg til at det dreier seg om en avvisningsavgjørelse, og ikke en dom, kan tale for en slik endelig løsning."

Videre uttaler Berg at dersom man skal legge avgjørelsen til grunn, kan den tolkes slik at sanksjoner mot brudd på plikten til å innhente en offentlig tillatelse, vil gå klar av straffebegrepet i EMK artikkel 6, der sanksjonene etter den interne retten rubriseres som sivilrettslig. Berg vurderer deretter norsk lovgivning slik:

"Går vi så tilbake til forvaltningsbøtene i den norske lovgivningen, er det slik at ingen av disse knytter seg til unnlattelse av å innhente offentlig tillatelse. Forstår man Inocencio-avgjørelsen enten slik at den bare gjelder unnlattelse av å innhente offentlig tillatelse, eller som et "feilskjær" uten prejudikatsverdi, vil avgjørelsen således ikke få direkte betydning for spørsmålet om administrative bøter i norsk rett er straff etter artikkel 6."

FHL vil således vise til at det i beste fall er usikkert om Inocencio-avgjørelsen kan tas til inntekt for at overtredelsesgebyr for overtredelse av akvakulturloven ikke vil være straff i EMKs forstand. Det skal i den forbindelse pekes på at unntaket for såkalte disiplinærbeføyelser, som Inocencio-avgjørelsen synes å bygge på, etter praksis fra EMD fremstår som svært uklart. Berg uttaler i den forbindelse at: *"Det kan synes som om EMD noen ganger bruker unntaket for disiplinærbeføyelser som en slags sikkerhetsventil for de saker som man av ulike grunner ønsker å unndra fra straffebegrepet i artikkel 6."*

Arbeidsgruppen mener videre at det at overtredelsesgebyrene er begrenset oppad "til et visst beløp som neppe kan sies å være vært tyngende for akvakulturvirksomhetene", også tilsier at overtredelsesgebyr ikke er straff etter EMK.

FHL er ikke enig i dette. Overtredelsesgebyrene kan både etter gjeldende forskrift og etter arbeidsgruppens forslag blir svært høye både rent faktisk og sett i forhold til selskapenes størrelse. Dette taler i seg selv for at overtredelsesgebyr anses som straff etter EMK artikkel 6.

Foretakets ansvar for lovovertridelser

Arbeidsgruppen mener det er "uhensiktsmessig" med krav om uaktsomhet ved illeggelse av overtredelsesgebyr, og foreslår at gebyr kan ilegges med mindre det foreligger hendelige uhell eller force majeure.

FHL er ikke enig i arbeidsgruppens vurdering, og mener det er helt nødvendig at det er et krav til uaktsomhet for illeggelse av overtredelsesgebyr etter akvakulturloven. Fiskeridirektoratet praktiserer i dag skyldkravet ved illeggelse av overtredelsesgebyr meget strengt, og på grensen til et objektivt ansvar. FHL er bekymret for at en rent objektiv bestemmelse vil innebære at terskelen for hva som skal anses som hendelige uhell eller force majeure vil bli alt for streng, slik at det ilegges gebyr ved enhver overtredelse. Dette vil igjen innebære at ordningen med overtredelsesgebyr vil kunne miste legitimitet i næringen.

FHL er ikke enig i at det innebærer store utfordringer for forvaltningen dersom det må påvises skyld for illeggelse av overtredelsesgebyr. FHL kan ikke se at dette så langt har medført store utfordringer for Fiskeridirektoratet. En løsning kan være at det inntas i lovbestemmelsen at det kan ilegges overtredelsesgebyr selv om ingen enkeltperson kan identifiseres som den som har opptrådt uaktsomt. Dette innebærer at anonyme og kumulative feil omfattes. FHL oppfatter at det i realiteten er slik direktoratet har praktisert gjeldende bestemmelse om overtredelsesgebyr, og mener dette bør kunne videreføres.

Arbeidsgruppen mener en akvakulturvirksomhet bør kunne holdes ansvarlig for "lovbrudd begått av en brønnbåt som skal frakte fisk til slakteri eller et avlusningsfirma som skal avluse fisken".

FHL stiller spørsmål ved denne vurderingen. FHL mener at så lenge en akvakulturvirksomhet har foretatt et forsvarlig valg av tjenesteleverandør, for eksempel for transport av fisk til slakteri, blir det helt feil dersom akvakulturvirksomheten skal bli holdt ansvarlig for lovbrudd begått av og på en brønnbåt. FHL mener det er den enkelte tjenesteleverandør som selv må holdes ansvarlige for brudd på akvakulturloven. Det burde være både i myndighetenes og næringens interesse at sanksjonen blir rettet mot den som begår en overtredelse av regler fastsatt i eller i medhold av akvakulturloven. Det vises til at akvakulturloven § 12 og kapittel 6 også gjelder for vare- og tjenesteproduksjon til akvakulturnæringen, jf. akvakulturloven § 2 andre ledd. Det er således mulig å ilegge en tjenesteleverandør overtredelsesgebyr ved overtredelser av akvakulturloven.

Arbeidsgruppen uttaler at: "hendelige uhell er hendelser som fremstår helt uventet ut fra beste erfaring og annen kunnskap på tidspunktet for lovbruddet". FHL er i utgangspunktet enig i dette, men stiller spørsmål ved hvordan dette vil bli praktisert i den enkelte sak. FHL vil fremheve at hva som er uventet må ses ut fra det generelle og spesielle erfaringsgrunnlaget til næringsaktørene, som faktisk besitter den aktuelle kunnskapen.

Momenter ved illeggelse av overtredelsesgebyr

Arbeidsgruppen har foreslått at det inntas en opplisting av momenter som skal vektlegges ved vurderingen av om overtredelsesgebyr skal ilegges og hvor stort gebyr som eventuelt skal ilegges. FHL mener det er svært positivt at en slik opplisting inntas i loven, og FHL kan i hovedsak slutte seg til de vurderinger arbeidsgruppen har gjort på dette punktet.

Øvre tak for overtredelsesgebyr

Arbeidsgruppen foreslår at det inntas en bestemmelse i akvakulturloven om at departementet skal fastsette et øvre tak for overtredelsesgebyr etter akvakulturloven.

FHL mener det øvre taket bør fastsettes direkte i loven. Dersom den øvre grensen fastsettes som et antall G, vil det ikke være behov for stadige endringer av den øvre grensen. Dette, samt krav til forutberegnelighet, forsvarlige beslutningsprosesser og demokratisk kontroll, tilsier at den øvre grensen fastsettes direkte i loven.

Når det gjelder hvordan den øvre grensen skal fastsettes, registrerer FHL at arbeidsgruppen mener dette bør utredes nærmere.

Domstolenes prøving av overtredelsesgebyr

Som gjennomgått ovenfor mener FHL at overtredelsesgebyr i medhold av akvakulturloven er straff etter EMK artikkel 6. Dette utløser enkelte rettsikkerhetsgarantier, herunder at domstolene har full kompetanse ved prøving av vedtaket. FHL mener det er fornuftig at arbeidsgruppen foreslår en bestemmelse om at domstolene kan prøve alle sider av saken, herunder at det skal kunne avsies dom for realitet.

Tvangsmulkt

FHL merker seg at arbeidsgruppen mener fastsettelse av tvangsmulkten størrelse bør være standardisert, blant annet fordi:

"en vurdering av beløpets størrelse fra tilfelle til tilfelle, innebærer en skjønnsutøvelse som både vil være vanskelig, arbeidskrevende og som vil kunne gi rom for uensartet praksis. Det er også en utfordring at tvangsmulkt ikke fastsettes av Fiskeridirektoratet sentralt, men direkte av Fiskeridirektoratets syv ulike regionkontorer."

FHL mener at det ved fastsettelse av satser for tvangsmulkt må sikres tilstrekkelig fleksibilitet til at mulkten kan tilpasses det konkrete forhold.

Arbeidsgruppens observasjon er for øvrig viktig og generell, og tilsier at også tvangsmulkt, for å sikre lik praksis, bør ilegges av Fiskeridirektoratet sentralt.

Inndragning av tillatelse

FHL slutter seg fullt ut til arbeidsgruppens vurderinger knyttet til inndragning av tillatelse. Både hel og tidsbegrenset inndragning av tillatelse vil være svært inngripende for konsesjonshaveren og påføre denne betydelige tap. Tidsbegrenset inndragning av tillatelse anses som upraktisk, ettersom dette vil ha betydelige konsekvenser langt utover den tidsperioden inndragningen varer.

Administrativ inndragning

Arbeidsgruppen foreslår at det inntas en bestemmelse i akvakulturloven som gir hjemmel for administrativ inndragning av "utbytte som er oppnådd ved overtredelse av bestemmelse gitt i eller i medhold av loven".

FHL er positive til at det skilles mellom overtredelsesgebyr og administrativ inndragning av utbytte. FHL vil peke på at det ved praktisering av inndragningsbestemmelsen må gis fradrag for alle marginalkostnader, slik at det foretas en nettoinndragning.

FHL kan imidlertid ikke slutte seg til arbeidsgruppens vurdering av at utbytte skal kunne inndras på objektivt grunnlag. FHL kan ikke se at det er grunnlag for å trekke en parallell til havressursloven § 54. En hjemmel for objektiv inndragning kan åpne for inndragning i tilfeller der det er unnskyldelige grunner til at en regel objektivt sett overtres. Dersom

myndighetene finner at det ikke bør reageres med overtredelsesgebyr, bør det heller ikke foretas en inndragning av utbytte.

Samordningsbestemmelse

Arbeidsgruppen tar avslutningsvis opp at akvakulturnæringen reguleres av svært mange ulike regelverk, og at det kan ilegges sanksjoner og reaksjoner etter alle regelverkene. Arbeidsgruppen foreslår derfor at temaet samordning bør løftes frem i loven, "selv om en strengt tatt ikke trenger lovregulering for å samordne seg".

En lovbestemmelse bør etter arbeidsgruppens oppfatning forplikte akvakulturmyndighetene til å initiere samordningsrutiner mv. mellom berørte sektormyndigheter. FHL er positiv til at myndighetene pålegges en plikt til å samordne tilsyn og reaksjoner. I følge arbeidsgruppen skal brudd på en lovbestemmelse om samordningsplikt ikke ha rettsvirkninger overfor foretak eller personer. FHL kan ikke slutte seg til dette. Brudd på plikten til samordning vil kunne ha inngripende virkning på foretak og personer, og følger av brudd på plikt til samordning må rettes opp.

Fiskeri og havbruksnæringens landsforening

Trond Davidsen (sign.)
direktør havbruk

Knut A. Hjelt (sign.)
fagsjef havbruk